

การติดตามและประเมินผลการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง
(พ.ศ. 2552 – 2559)

Monitoring and Evaluating Education Based on the Revised National
Education Plan (2552 - 2559 B.E.)

วราพร เอราวรรณ*

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Waraporn Erawan*

Faculty of Education, Mahasarakham University

บทคัดย่อ

การติดตามและประเมินผลการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559) มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามเจตนารมณ์ วัตถุประสงค์ แนวนโยบาย เป้าหมาย และกรอบการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ใน 5 ประเด็น ได้แก่ ความเชื่อมโยง ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ผลกระทบ และความยั่งยืน โดยใช้วิธีการประเมินหลัก 3 วิธี คือ (1) การวิเคราะห์เอกสาร (2) การสนทนากลุ่ม และ (3) การสัมภาษณ์ ผลการประเมินพบว่า 1) แผนงาน/โครงการ ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา/แผนยุทธศาสตร์/แผนปฏิบัติการของหน่วยงานทางการศึกษาพบว่ามี ความเชื่อมโยง กับวัตถุประสงค์และแนวนโยบายในแผนการศึกษาแห่งชาติ 2) ประสิทธิภาพหน่วยงานทางการศึกษามีการบริหารแผนงานสู่การปฏิบัติส่วนใหญ่ยังขาดประสิทธิภาพ 3) ประสิทธิภาพของการนำแผนพัฒนา/แผนยุทธศาสตร์/แผนปฏิบัติการของหน่วยงานทางการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภทการศึกษา พบว่า ในเชิงปริมาณผู้สำเร็จการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษามากขึ้น อย่างไรก็ตามในบางระดับผลิตเกินความต้องการ แต่เชิงคุณภาพยังมีปัญหาด้านความรู้ ทักษะการทำงาน และทักษะทางภาษาของผู้สำเร็จการศึกษา 4) การดำเนินการแผนพัฒนา/แผนยุทธศาสตร์/แผนปฏิบัติการของหน่วยงานต่างๆ เกิดผลกระทบต่อคนไทยเป็นไปในทิศทางที่ไม่น่าพอใจเท่าที่ควร และ 5) ความยั่งยืนของแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง

* ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
e-mail: waraporn.erawan@gmail.com

(พ.ศ. 2552-2559) มีความต่อเนื่องจากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 ซึ่งเป็นแผนฯ ฉบับก่อนหน้านี้นี้ แต่การวางแผนของหน่วยงานต่างๆ จะให้ความสำคัญกับนโยบายของรัฐบาล และรัฐมนตรีที่เข้ามาบริหารประเทศ ในช่วงเวลานั้นๆ

คำสำคัญ: แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559) ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน

Abstract

The research on monitoring and evaluating education based on the Revised National Education Plan (2552-2559 B.E.) aimed to monitor and evaluate results of the work operation under the objectives, policies, targets and frameworks defined in the National Education Plan of educational agencies in 5 aspects: linkages, effectiveness, efficiency, affection and sustainability. The three main assessments included: 1) documents analysis, 2) focus group, and 3) interview. The results revealed that: 1) the plans/projects under educational agencies were found to be in accordance with the objectives and policies in the National Education Plan. 2) The educational agency efficiency was comprised of the plans for action, most of which were ineffective. 3) The effectiveness of the plans for action, for instance the development of educational quality and learning as well as educational classification, demonstrated that quantitatively there were more graduates and people with access to education; however, some areas of study exceeded the current demand. Qualitatively, there were problems with knowledge, work operation skill, and language skill of the graduates. 4) Thai people were dissatisfied with the operation plans. 5) The Revised National Education Plan (2552-2559 B.E.) was a continuation from the previous National Education Plan 2545-2551 B.E.; the plans under the agencies emphasized governance by policies and ministers from the government.

Keyword: Revised National Education Plan (2552-2559 B.E.), Effectiveness, Efficiency, Sustainability

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) เป็นแผนยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของประเทศ ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจัดทำตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษาต่างๆ ทั้งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานอื่นที่จัดการศึกษา ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรภาคส่วนอื่นที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติในช่วงเวลาที่กำหนด (พ.ศ. 2552-2559) ซึ่ง ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 34 ได้กำหนดไว้ว่า คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา และคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีหน้าที่เสนอแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา และแผนพัฒนาการอุดมศึกษา ที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นปรัชญาพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการด้านต่างๆ ของแผนฯ

กรอบแนวคิดของแผนการศึกษาแห่งชาตินั้น กำหนดให้เป็นแผนที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬากับการศึกษาทุกระดับเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ของประเทศ และเชื่อมโยงการพัฒนาการศึกษากับการพัฒนาด้านต่างๆ โดยคำนึงถึงการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และให้ความสำคัญทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ และกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานตามแผนฯ เป็น 2 ระยะ คือ (1) ระยะแรก (พ.ศ. 2552-2554) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 และ (2) ระยะที่สอง (พ.ศ. 2555-2559) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11

แผนการศึกษาแห่งชาติมีเจตนารมณ์เพื่อมุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

เพื่อให้บรรลุตามปรัชญาหลักและเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุงฯ จึงกำหนดวัตถุประสงค์หลักไว้ 3 ข้อ และแนวนโยบาย 14 ข้อ คือ 1) เพื่อพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา ประกอบด้วยแนวนโยบาย 6 ข้อ คือ 1.1) พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับ และประเภทการศึกษา 1.2) ปลูกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และรังเกียจการทุจริต ต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง 1.3) เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนทุกคนตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต ได้มีโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษา และการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ

หรือทุพพลภาพ ยาจน อยู่ในท้องถิ่น ห่างไกล ทุรกันดาร 1.4) ผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขัน และร่วมมือกับนานาชาติ 1.5) พัฒนามาตรฐานและระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งระบบประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก และ 1.6) ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน มีคุณธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดี 2) เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ ประกอบด้วยแนวนโยบาย 3 ข้อ ได้แก่ 2.1) ส่งเสริมการจัดการศึกษา อบรม และเรียนรู้ของสถาบันศาสนา และสถาบันทางสังคม ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย 2.2) ส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายภูมิปัญญา และการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม พลศึกษา กีฬาเป็นวิถีชีวิต อย่างมีคุณภาพและตลอดชีวิต และ 2.3) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และทรัพย์สินทางปัญญา พัฒนาระบบบริหารจัดการความรู้ และสร้างกลไกการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และ 3) เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ ประกอบด้วยแนวนโยบาย 5 ข้อ ได้แก่ 3.1) พัฒนาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพ เพิ่มโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3.2) เพิ่มประสิทธิภาพการบริการจัดการ โดยเร่งรัดกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3.3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ประชาชน ประชาสังคม และทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการการศึกษา และสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา 3.4) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ และการลงทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจนบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และ 3.5) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา พัฒนาความเป็นสากลของการศึกษา เพื่รองรับการเป็นประชาคมอาเซียน และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์ ขณะเดียวกันสามารถอยู่ร่วมกันกับพลโลกอย่างสันติสุข มีการพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน

อย่างไรก็ดี เมื่อสิ้นสุดแผนฯ ในปี 2559 การพัฒนาการศึกษาของประเทศได้กำหนดเป้าหมายเชิงคุณภาพ ดังนี้ 1) คนไทยเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการและสมรรถนะเชิงวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ และแสวงหาความรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสุข มีสุขภาพทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ สามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นเป้าหมายและฐานหลัก ของการพัฒนาประเทศ 2) สังคมไทยเป็นสังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อการเรียนรู้ นำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน มีสุขภาวะ ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเอื้ออาทร ประชาชนทุกคนมีโอกาสดำเนินการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ และ 3) สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อการศึกษาและเรียนรู้ มีการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมทั้งความร่วมมือ

ในภูมิภาคและนานาชาติมากขึ้น อันจะนำไปสู่ความสามารถในการร่วมมือและแข่งขันของประเทศ และการอยู่ร่วมกับพลโลกอย่างสันติสุขมีการพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน

สำหรับเป้าหมายเชิงปริมาณ ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระหลัก เกินกว่าร้อยละ 50 2) สถานศึกษาทุกโรงได้รับการรับรองมาตรฐานจาก สมศ. 3) จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยคนไทยเพิ่มสูงขึ้นจาก 8.70 ปี ในปี 2551 เป็น 10 ปี ในปี 2559 4) เอกชนเข้ามาร่วมจัดการศึกษามากขึ้น โดยมีสัดส่วนผู้เรียนระหว่างรัฐ: เอกชน เป็น 65 : 35 ในปี 2559 และ 5) สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษามากขึ้นโดยมีสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพ : สามัญในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็น 60 : 40 ในปี 2559

จะเห็นว่าแผนการศึกษาแห่งชาตินั้นเป็นแผนแม่บทที่กำหนดทิศทางและการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ไว้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการติดตามประเมินการบรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแผนฯ มากน้อยเพียงใด รวมถึงการติดตามประเมินการดำเนินการของหน่วยงานทางการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาว่าได้มีการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ แนวนโยบาย เป้าหมาย และกรอบการดำเนินงานในแต่ละวัตถุประสงค์เพียงใด มีปัญหา อุปสรรค หรือสาเหตุจากปัจจัยใดที่ทำให้ไม่บรรลุผลที่กำหนดไว้ในแผนฯ รวมถึงข้อเสนอแนะสำหรับการวางแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับต่อไปภายหลังปี 2559 ซึ่งเป็นปีสิ้นสุดระยะของแผนฯ นี้ โดยการประเมินครั้งนี้ใช้กรอบการประเมินของ OECD/DAC (The Organization for Economic Cooperation and Development/ Development Assistance Committee) (Chianca, 2008) รายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามเจตนารมณ์ วัตถุประสงค์ แนวนโยบาย เป้าหมาย และกรอบการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ของหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในการบริหารแผนสู่การปฏิบัติ
2. เพื่อประเมินผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการบริหารแผนสู่การปฏิบัติของหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ตามวัตถุประสงค์ แนวนโยบาย เป้าหมาย และกรอบการดำเนินงาน ที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ
3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ แนวนโยบาย เป้าหมาย และกรอบการ ดำเนินการที่กำหนดไว้ตามระยะเวลาในแผนการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งปัจจัยที่เป็นอุปสรรคปัญหา

กรอบแนวคิด

การประเมินครั้งนี้ใช้กรอบการประเมินของ OECD/DAC (The Organization for Economic Cooperation and Development/ Development Assistance Committee) ซึ่งเป็นการประเมินผล การพัฒนาเพื่อนำสู่การปรับปรุงในระดับนานาชาติ เสนอโดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการพัฒนา หรือ OECD ประกอบด้วย ความเชื่อมโยง ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ผลกระทบ และความ ยั่งยืน (Chianca, 2008) รายละเอียดดังนี้

(1) ความเชื่อมโยง (Relevance)

- การกำหนดแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา/แผนยุทธศาสตร์/แผนปฏิบัติการ ของหน่วยงานทางการศึกษาว่ามีความเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์และแนวนโยบายในแผนการศึกษา แห่งชาติหรือไม่ อย่างไร

(2) ประสิทธิภาพ (Effectiveness)

- การนำแผนพัฒนา/แผนยุทธศาสตร์/แผนปฏิบัติการของหน่วยงานทางการศึกษา ไปสู่การปฏิบัติว่าเกิดผลผลิต/ผลลัพธ์อย่างไร

(3) ประสิทธิภาพ (Efficiency)

- หน่วยงานทางการศึกษามีการบริหารแผนพัฒนา/แผนยุทธศาสตร์/แผนปฏิบัติการ ไปสู่การปฏิบัติอย่างไร

(4) ผลกระทบ (Impact)

- การดำเนินการแผนพัฒนา/แผนยุทธศาสตร์/แผนปฏิบัติการของหน่วยงานต่างๆ เกิดผลกระทบต่อคนไทยและสังคมไทยอย่างไร

(5) ความยั่งยืน (Sustainability)

- ความต่อเนื่องในการดำเนินการของหน่วยงานทางการศึกษา และการให้ความสำคัญ กับแผนการศึกษาแห่งชาติของหน่วยงานต่างๆ ในขณะดำเนินการตามแผนฯ และหลังจากสิ้นสุดแผน การศึกษาแห่งชาติ เป็นอย่างไร

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

ระยะเวลาในการดำเนินการอยู่ระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2558 โดยข้อมูล ที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้เป็นข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิเกี่ยวกับการบริหารแผนสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผล ตามวัตถุประสงค์ แนวนโยบาย และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนฯ ของหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วย งานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ตามกรอบการประเมิน ซึ่งครอบคลุมหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

1) หน่วยงานทางการศึกษา ประกอบด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงมหาดไทย (โรงเรียนเทศบาล โรงเรียนสังกัด อบจ.)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (สถาบันการพลศึกษา)

กระทรวงวัฒนธรรม (สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, วิทยาลัยนาฏศิลป์)

กระทรวงสาธารณสุข (สถาบันพระบรมราชชนก, วิทยาลัยพยาบาล)

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา)

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ประกอบด้วย สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

2. กรอบวิธีวิทยาการประเมินผล (Methodological Approach) ประกอบด้วย

2.1 วิธีวิเคราะห์เอกสาร (Documentary) ในการประเมินครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์เอกสารทุติยภูมิ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เอกสารทุติยภูมิที่เป็นแผนพัฒนาการศึกษา/แผนยุทธศาสตร์/แผนปฏิบัติการของหน่วยงานทางการศึกษาต่างๆ ซึ่งเป็นแผนที่มีระยะเวลาดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ. 2552-2559 โดยการรวบรวมนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นผู้ดำเนินการจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงหน่วยงานทางการศึกษา ที่เกี่ยวข้องให้จัดส่งแผนของหน่วยงานมาเพื่อใช้ในการประเมินครั้งนี้ ซึ่งมีหน่วยงานทางการศึกษาที่ส่งเอกสารมาทั้งหมด จำนวน 11 หน่วยงาน รวมแผนฯ ที่รวบรวมได้ทั้งหมดจำนวน 25 แผนฯ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แผนพัฒนาการศึกษา แผนยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี และแผนปฏิบัติราชการรายปีของ 11 หน่วยงาน

หน่วยงาน	แผนพัฒนาการศึกษา	แผนยุทธศาสตร์/กลยุทธ์	แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี	แผนปฏิบัติราชการรายปี
1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	2	1	1	6
2. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา				6
3. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา				
4. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ				
5. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	1	1	1	
6. สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์		2		
7. สถาบันการพลศึกษา		2		
8. สถาบันพระบรมราชชนก		1		
9. สำนักงานพระพุทธศาสนา		1		
10. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	1			
11. กรุงเทพมหานคร	1			
รวม	5	8	1	12

ส่วนที่ 2 เอกสารชุดข้อมูลที่เป็งานงานวิจัย สถิติทางการศึกษา ผลการประเมินและผลการทดสอบทางการศึกษาต่างๆ ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รวบรวมหรือมีการจัดทำขึ้นไว้

2.2 วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

กลุ่มผู้ร่วมสนทนา ใช้การเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) กับแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยกระจายกลุ่มเป้าหมายให้มีความหลากหลายและครอบคลุมตามเกณฑ์ 3 ข้อ คือ (1) กระจายตามภูมิภาค/จังหวัด (2) กระจายตามสถานภาพและลักษณะการมีส่วนได้เสีย โดยพิจารณาจากแนวนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ (3) กระจายตามระดับการศึกษา โดยแบ่งเป็น 4 ระดับคือ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา และ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวม 32 กลุ่ม มีผู้ร่วมสนทนา จำนวน 211 คน แยกการจัดสนทนากลุ่มตามภูมิภาคจำนวน 4 จุดคือ ภาคเหนือ (จ.เชียงใหม่) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จ.ขอนแก่น) ภาคกลาง (กทม.) และภาคใต้ (จ.สุราษฎร์ธานี)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มจำแนกตามภูมิภาคและสถานภาพ

กลุ่มผู้ร่วมสนทนา	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	รวม
1. ผู้บริหารระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	7	8	6	5	26 ร้อยละ 12.30
2. ครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	5	6	7	5	23 ร้อยละ 10.90
3. นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	7	7	8	9	31 ร้อยละ 14.70
4. ผู้บริหารระดับอาชีวศึกษา/อุดมศึกษา	3	12	9	6	30 ร้อยละ 14.20
5. อาจารย์ระดับอาชีวศึกษา/อุดมศึกษา	4	8	7	4	23 ร้อยละ 10.90
6. นักศึกษาระดับอาชีวศึกษา/อุดมศึกษา	6	11	8	10	35 ร้อยละ 16.60
7. ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา	4	16	6	3	29 ร้อยละ 13.80
8. ผู้ประกอบการ ผู้ใช้บัณฑิต นักวิชาการอิสระ และผู้นำทางศาสนา	3	5	5	1	14 ร้อยละ 6.60
รวม	39 ร้อยละ 18.50	73 ร้อยละ 34.60	56 ร้อยละ 26.50	43 ร้อยละ 20.40	211 ร้อยละ 100.00

กรอบแนวทางการสนทนากลุ่ม (Discussion guidelines)

การออกแบบแนวคำถามในกรอบแนวทางการสนทนากลุ่ม กำหนดประเด็นตามลักษณะของการมีส่วนได้เสียของกลุ่มเป้าหมาย โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ 3 ข้อ และแนวนโยบาย 14 ข้อของแผนการศึกษาแห่งชาติ

2.3 วิธีการสัมภาษณ์ (Interviews)

กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารระดับสูงของใน 5 หน่วยงาน ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องกับการบริหารแผนสู่การปฏิบัติของหน่วยงาน ดังนี้

- (1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน
- (2) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 1 คน
- (3) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวน 1 คน
- (4) สำนักงาน กศน. จำนวน 1 คน
- (5) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จำนวน 1 คน

แนวคำถาม

กำหนดกรอบและแนวคำถามตามวัตถุประสงค์และแนวนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ รวมถึงผลการดำเนินการ และปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรคของการดำเนินการตามแผนฯ

ผลการวิจัย

1. ความเชื่อมโยงของแผนการศึกษาแห่งชาติ กับแผนของหน่วยงานทางการศึกษา

1.1 การวางแผนทางการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ขาดความเชื่อมโยงกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) โดยหน่วยงานต่างๆ จะให้ความสำคัญในวางแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการตามนโยบายของรัฐบาลหรือนโยบายของรัฐมนตรีที่เข้ามาบริหารประเทศ ในช่วงเวลานั้นมากกว่า ขณะที่นโยบายด้านการศึกษาที่เข้ามาบริหารประเทศของ 3 รัฐบาลในช่วง พ.ศ. 2552-2559 ก็ไม่ครอบคลุมวัตถุประสงค์และแนวนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ

1.2 แผนงาน/โครงการที่กำหนดในแผนฯ ของหน่วยงานต่างๆ ที่มีความเชื่อมโยงกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) นั้น ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์ข้อ 1 ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ในการพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา และข้อ 2 การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ส่วนวัตถุประสงค์ข้อ 3 การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ หน่วยงานต่างๆ ให้ความสำคัญรองลงไป

1.3 ยุทธศาสตร์/แผนงาน/กลยุทธ์ที่กำหนดในแผนของหน่วยงานทางการศึกษา ให้ความสำคัญมากที่สุดกับแนวนโยบายด้านการผลิตและพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการศึกษา และการเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แต่ยังให้ความสำคัญน้อยกับแนวนโยบายด้านการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ และการลงทุนเพื่อการศึกษา และแนวนโยบายด้านการเร่งรัดกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา

2. ประสิทธิภาพของการบริหารแผนไปสู่การปฏิบัติ

2.1 การดำเนินการตามแผนการศึกษาแห่งชาติยังไม่ได้ดำเนินการตามกรอบการบริหารแผนสู่การปฏิบัติ ที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วน และการผลักดันการบริหารแผนสู่การปฏิบัติของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพ

2.2 การบริหารแผนไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานทางการศึกษาโดยส่วนใหญ่ยังขาดประสิทธิภาพ โดยแผนกำหนดเป้าหมาย/ตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนไว้ แต่ยังขาดองค์ประกอบอื่นๆ ของการบริหารแผน โดยเฉพาะ การกำหนดเงื่อนไขความสำเร็จของแผน ซึ่งเป็นปัจจัยของการบริหารแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ประสิทธิผลของการดำเนินงานตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอตามเป้าหมายเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณของแผนการศึกษาชาติ ดังนี้

3.1 เป้าหมายเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

3.1.1 คนไทยเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการและสมรรถนะเชิงวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ และแสวงหาความรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสุข มีสุขภาพทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ สามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นเป้าหมาย และฐานหลักของการพัฒนาประเทศ พบว่า

3.1.1.1 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภทการศึกษา พบว่า ในเชิงปริมาณผู้สำเร็จการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น แต่เชิงคุณภาพยังมีปัญหาด้านความรู้ ทักษะการทำงาน และทักษะทางภาษาของผู้สำเร็จการศึกษา

3.1.1.2 การปลูกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และรังเกียจการทุจริต ต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง พบว่า ทำได้ผลดีในขณะที่ยังอยู่ในวัยเด็ก แต่เมื่อโตขึ้นเข้าสู่วัยรุ่นหรือเป็นนักศึกษายังมีปัญหาด้านระเบียบวินัย จิตอาสา และจิตสำนึกที่มุ่งส่วนรวม

3.1.1.3 การเปิดโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนทุกคนตั้งแต่แรกเกิด จนถึงตลอดชีวิต ได้มีโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาและการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ ยากจน อยู่ในท้องถิ่น ห่างไกล ทุรกันดาร พบว่า มีเพิ่มสูงขึ้นทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา แต่ยังมีปัญหาด้านโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เนื่องจากสถานศึกษายังมีคุณภาพที่แตกต่างกัน

3.1.1.4 การผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขัน และร่วมมือกับนานาชาติ พบว่า ระดับอาชีวศึกษามีความร่วมมือกับภาคเอกชนหรือสถานประกอบการในการผลิตมากขึ้น ขณะที่อุดมศึกษาสามารถผลิตกำลังคนในสาขาที่มีความต้องการได้มากขึ้น แต่ส่วนหนึ่งก็ยังพบว่า การผลิตบัณฑิตในอีกหลายสาขายังเกินความต้องการ ทำให้มีปัญหาความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา

3.1.2 สังคมไทยเป็นสังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทรัพยากรทางปัญญาเพื่อการเรียนรู้ นำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน มีสุขภาวะ ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเอื้ออาทร ประชาชนทุกคนมีโอกาสดำเนินการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ และ

3.1.2.1 การส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายภูมิปัญญา และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม พลศึกษา กีฬาเป็นวิถีชีวิตอย่างมีคุณภาพและตลอดชีวิต พบว่า สถานศึกษาทุกระดับ ให้ความสำคัญ ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินชีวิตจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับชุมชนมากขึ้น

3.1.2.2 การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และทรัพยากรทางปัญญา พัฒนา ระบบบริหารจัดการความรู้ และสร้างกลไกการนำผลการวิจัยไปใช้ ประโยชน์ พบว่า หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับส่งเสริมสนับสนุนครู และคณาจารย์ทำวิจัยเพิ่มมากขึ้น มีผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผลิตขึ้นยังนำไปใช้ประโยชน์ได้น้อย ส่วนใหญ่นำมาตีพิมพ์เผยแพร่มากกว่าการมุ่งประโยชน์ที่ส่งผลกระทบต่อสังคม

3.1.2.3 การพัฒนาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ เพิ่มโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า สถานศึกษาทุกระดับให้ความสำคัญและ มีการลงทุนด้าน ICT จำนวนมาก เพื่อนำมาใช้สนับสนุนการเรียน การสอน การพัฒนาครูอาจารย์ และการบริหารจัดการ ส่งผลให้ผู้เรียนและผู้สอนพัฒนาความสามารถในการใช้ ICT สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ลักษณะการใช้ ICT ส่วนใหญ่ยังเป็นแบบตั้งรับ ผู้เรียนใช้ เพื่อการสืบค้นเป็นส่วนใหญ่ แต่ยังขาดความสามารถในการจัดการและการสังเคราะห์ข้อมูลที่สืบค้นได้ และการใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ

3.1.2.4 มีจำนวนศูนย์การเรียนรู้ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดโดยครอบครัว และหน่วยงานอื่นๆ ประมาณ 321 แห่ง มีการใช้บริการจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อจัดการเรียนการสอน ในระดับมาก จำนวนศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน และ กศน. มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไป มีแนวโน้มการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการติดตั้งอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพียงร้อยละ 30.92 ซึ่งจำนวนคอมพิวเตอร์ยังไม่เพียงพอกับจำนวน นักเรียน นอกจากนี้สถานศึกษาร้อยละ 73.32 มีการใช้โทรทัศน์ เพื่อการศึกษา

3.1.3 สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาและเรียนรู้ มีการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการระดม ทรัพยากรและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมทั้งความร่วมมือในภูมิภาคและนานาชาติมากขึ้น อันจะนำไปสู่ความสามารถในการร่วมมือและแข่งขันของประเทศ และการอยู่ร่วมกับพลโลกอย่างสันติสุขมีการพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน

3.1.3.1 การพัฒนามาตรฐานและระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ ประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก พบว่า สถานศึกษาตื่นตัวและพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพภายในมากขึ้น แต่ระบบการประเมินคุณภาพภายนอกยังไม่ได้รับการยอมรับ จากบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่ เนื่องจากเห็นว่า ระบบการประเมินยังไม่เหมาะกับบริบทสถานศึกษา ที่แตกต่างกัน และมุ่งการประเมินร่องรอยจากเอกสารมากเกินไป ซึ่งสะท้อนคุณภาพการศึกษาได้เพียง บางส่วน ทำให้มีอุปสรรคในการพัฒนามาตรฐานและระบบการประกันคุณภาพในภาพรวม รวมถึงการสร้าง วัฒนธรรมคุณภาพในสถานศึกษา

3.1.3.2 การผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐาน มีคุณธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดี พบว่า ส่วนใหญ่มีคุณวุฒิ วิทยฐานะหรือตำแหน่งทาง วิชาการ และคุณภาพชีวิตสูงขึ้น แต่คุณภาพการเรียนการสอนและการเอาใจใส่ต่อลูกศิษย์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

3.1.3.3 การส่งเสริมการจัดการศึกษา อบรม และเรียนรู้ของสถาบันศาสนา และสถาบันทางสังคม ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ กศน. มีร่วมมือกับสถาบันทางศาสนาและสถาบันทางสังคมในการพัฒนาผู้เรียน ในรูปแบบต่างๆ ส่วนการส่งเสริมให้สถาบันทางศาสนาและสถาบันทางสังคมจัดการศึกษาเองยังไม่ปรากฏ การจัดกลไกดำเนินการ หรือรูปธรรมของการส่งเสริมจากภาครัฐ

3.1.3.4 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยเร่งรัดกระจายอำนาจการบริหาร จัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ยังไม่ได้ดำเนินการ อย่างจริงจัง ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และการศึกษานอกระบบฯ ในภาพรวมยังขาด การส่งเสริมและจัดกลไกเพื่อกระจายอำนาจจากส่วนกลางที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัดไปสู่หน่วยปฏิบัติ อย่างแท้จริง

3.1.3.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ประชาชน ประชาสังคม และทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการการศึกษา และสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา พบว่า มีเพิ่มขึ้น ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และการศึกษานอกระบบฯ ทั้งในรูปแบบร่วมจัดการศึกษา และการสนับสนุนทรัพยากร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาต่างๆ ที่จะแสวงหาความร่วมมือเอง ส่วนระดับอุดมศึกษานั้น ภาพรวมการมีส่วนร่วมระหว่างอุดมศึกษากับภาคเอกชนยังไม่น่าพอใจ

3.1.3.6 การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ และการลงทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจน บริหารจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า มีปรากฏเป็นรูปธรรมบ้าง ซึ่งส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินการเอง ส่วนการอำนวยความสะดวก การผ่อนคลาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ จากส่วนกลางเพื่อให้เกิดความคล่องตัวยังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร

3.1.3.7 การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา พัฒนาความเป็น สากลของการศึกษา เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศภายใต้ กระแสโลกาภิวัตน์ ขณะเดียวกันสามารถอยู่ร่วมกันกับพลโลกอย่างสันติสุข มีการพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน

พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาทั้งระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษามีความสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ และสถาบันหลายแห่งมีความพร้อมที่จะรองรับการเข้าเรียนของนักศึกษาต่างชาติได้ แต่ยังคงปรับปรุงทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ และต้องได้รับการฝึกทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในการทำงานเข้มข้นขึ้น เช่น การฝ่าฟันอุปสรรค ความอดทนในการทำงาน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะการทำงานเป็นทีม เป็นต้น

3.1.3.8 จำนวนผู้ว่างงานเพิ่มขึ้นจาก 2.10 แสนคน เป็น 3.46 แสนคน หรือเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.50 เป็นร้อยละ 0.90 (เมื่อเทียบกับช่วงเดือนพฤศจิกายน ปี 2557) จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในปี 2556 และเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ที่ตั้งกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทารกแรกเกิด มีแนวโน้มเกิดมีภาวะพร่องไทรอยด์เพิ่มขึ้น ช่วงปีงบประมาณ 2554-2557 เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี มีแนวโน้มของพัฒนาการสมวัยเพิ่มมากขึ้น แต่เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี จะมีภาวะทุพโภชนาการเรื้อรังและเฉียบพลัน ในระดับปานกลาง และรุนแรงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ในระดับปานกลางและรุนแรง แต่มีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย ประชาชนมีความพึงพอใจในชีวิตด้วยคะแนน 7.62 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน โดยพึงพอใจ ในด้านชีวิตครอบครัวมากที่สุด (7.81 คะแนน) และด้านการศึกษาน้อยที่สุด (6.88 คะแนน)

3.1.3.9 ประเทศไทยมีบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานวิจัยเต็มเวลาทั่วประเทศเพียง 0.80 คนต่อประชากรพันคน มีงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาเพียงร้อยละ 0.39 ของ GDP ซึ่งถือว่าต่ำกว่าประเทศพัฒนาอื่นๆ อัตราการเข้าเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ผู้เรียนระดับ ปวช. มีอัตราการคงอยู่ต่อรุ่นน้อยที่สุด เด็กด้อยโอกาส และผู้พิการ เข้าเรียน ระดับก่อนประถมศึกษา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป สามารถอ่านหนังสือออก ร้อยละ 94.8 เขียนได้ ร้อยละ 94.1 และสามารถคำนวณได้ร้อยละ 93.80

3.2 เป้าหมายเชิงปริมาณ ประกอบด้วย

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระหลัก เกินกว่าร้อยละ 50 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ทั้งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6

3.2.2 สถานศึกษาทุกโรงได้รับการรับรองมาตรฐานจาก สมศ. พบว่า ในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา-มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และ กศน. มีสถานศึกษาที่ผ่านการรับรองมาตรฐานร้อยละ 96.96 75.15 81.09 95.27 และ 98.76 ตามลำดับ โดยมีสถานศึกษาที่ผ่านการรับรองระดับดีมากร้อยละ 41.30 7.97 9.99 20.27 และ 16.25 ตามลำดับ

3.2.3 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยคนไทยเพิ่มสูงขึ้นจาก 8.7 ปี ในปี 2551 เป็น 10 ปี ในปี 2559 พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2557 เพิ่มขึ้นเป็น 9.00 แต่เมื่อพิจารณาจากแนวโน้ม คาดว่าไม่น่าจะเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

3.2.4 เอกชนเข้ามาร่วมจัดการศึกษามากขึ้น โดยมีสัดส่วนผู้เรียนระหว่างรัฐ: เอกชน เป็น 65 : 35 ในปี 2559 พบว่า ผู้เรียนในสถานศึกษาเอกชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

3.2.5 สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษามากขึ้น โดยมีสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพ : สามัญในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็น 60 : 40 ในปี 2559 พบว่า ในปี 2556 ผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษา : สามัญศึกษา มีสัดส่วนเป็น 32.80 : 67.20 ซึ่งคาดว่าไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

4. ผลกระทบของแผนการศึกษาแห่งชาติ

4.1 ผลกระทบต่อคนไทย คุณลักษณะพื้นฐานของผู้จบการศึกษาระดับพื้นฐานของประเทศ มีแนวโน้มไม่น่าพอใจ นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่ำกว่าเป้าหมาย ผู้จบการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ยังขาดทักษะและเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ทักษะการคิด การแก้ปัญหา และการแสดงออก ส่วนคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะของนักเรียนนักศึกษา ยังมีการปลูกฝังขณะเรียนได้น้อย ความสามารถในการแข่งขันของผู้สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่ขาดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ และทักษะการทำงานที่มีผล ต่อความสามารถในการแข่งขัน

4.2 ผลกระทบต่อสังคมไทย การผลิตกำลังคนในการพัฒนาประเทศ สถาบันการศึกษาลิขิตคนที่ยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขา ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ยังขาดการบูรณาการเข้ากับการเรียนรู้ของผู้เรียน การมีส่วนร่วมทางการศึกษาของภาคเอกชน ประชาชน ประชาสังคม และทุกภาคส่วนของสังคม ยังมีน้อยมาก การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ยังทำได้น้อย เนื่องจากขาดการส่งเสริมจากภาครัฐ และองค์กรเอกชนส่วนใหญ่ ต่างมุ่งหวังกำไรจากการดำเนินงาน โอกาสและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ยังมีความเหลื่อมล้ำ สาเหตุจากสภาพพื้นที่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว รวมถึงนโยบายของรัฐในการสนับสนุนการศึกษา

5. ความยั่งยืนของการดำเนินงานตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

5.1 แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) มีความต่อเนื่องจากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 ซึ่งเป็นแผนฯ ฉบับก่อนหน้านี้นี้ โดยการวางแผนรองรับของหน่วยงานต่างๆ นั้นมีการกำหนดกลยุทธ์ ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนอย่างรอบด้าน และสมดุล เพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนาเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และการพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และสร้างสังคมคุณธรรมภูมิปัญญา และการเรียนรู้ให้มีความสำคัญรองลงไป

5.2 การวางแผนของหน่วยงานต่างๆ จะให้ความสำคัญกับนโยบายของรัฐบาล และรัฐมนตรีที่เข้ามาบริหารประเทศในช่วงเวลานั้นๆ ซึ่งในช่วงปี พ.ศ. 2552-2558 หรือประมาณ 6 ปี มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบริหารประเทศ 3 รัฐบาล และมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ 8 คน เฉลี่ย 9 เดือน/คน ดังนั้น แผนของหน่วยงานต่างๆ จึงปรับเปลี่ยนไปตามนโยบายของรัฐบาลและรัฐมนตรีมากกว่าเป้าหมายวัตถุประสงค์ และแนวนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ ทำให้ขาดความต่อเนื่องและยั่งยืนในการพัฒนาการศึกษา

อภิปรายผล

1. ความเชื่อมโยงของแผนการศึกษาแห่งชาติ กับแผนของหน่วยงานทางการศึกษา พบว่าการวางแผนทางการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ขาดความเชื่อมโยงกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายการศึกษาที่ขาดประสิทธิภาพและไร้ทิศทาง ซึ่งนโยบายการศึกษาของไทยในยุคหลังๆ ไม่ได้ยึดแผนการจัดการศึกษาชาติเท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะดำเนินการตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในแต่ละยุคสมัย ซึ่งหน่วยงานต่างๆ จะวางแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการตามนโยบายของรัฐบาลหรือนโยบายของรัฐมนตรีที่เข้ามาบริหารประเทศในช่วงเวลานั้นมากกว่า ทำให้การพัฒนาขาดความต่อเนื่องและไร้ทิศทาง ขณะที่นโยบายด้านการศึกษาที่เข้ามาบริหารประเทศของ 3 รัฐบาลในช่วง พ.ศ.2552-2559 ก็ไม่ครอบคลุมวัตถุประสงค์และแนวนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ (Ministry of Education, 2011)

2. ประสิทธิภาพของการบริหารแผนไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานทางการศึกษา พบว่ายังขาดประสิทธิภาพ โดยส่วนใหญ่หน่วยงานทางการศึกษาทั้งส่วนกลาง และหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ มีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา โดยกำหนดเป้าหมาย/ตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนไว้ แต่ยังขาดองค์ประกอบอื่นๆ ของการบริหารแผน โดยเฉพาะการกำหนดเงื่อนไขความสำเร็จของแผน ซึ่งเป็นปัจจัยของการบริหารแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Lawrence (2005) กล่าวว่า การนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลนั้นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและยุ่งยากซับซ้อนมากกว่าการวางยุทธศาสตร์ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยเงื่อนไขหรือปัจจัยแห่งความสำเร็จหลายประการ เช่น การเริ่มต้นด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ดี การบริหารการเปลี่ยนแปลง การออกแบบโครงสร้างองค์การที่เหมาะสม/เอื้อต่อการประสานงานและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมอบหมายงานที่ชัดเจนและเกิดภาระรับผิดชอบ การวางระบบกำกับดูแลควบคุมและให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อการปรับตัว การสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสม การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์การ การมอบอำนาจการตัดสินใจ การมีภาวะผู้นำและความมุ่งมั่นจริงจัง รวมถึงการกระตุ้นให้ทุกฝ่ายในองค์การเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

3. การดำเนินงานของหน่วยงานทางการศึกษาต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์ของแผนฯ ข้อที่ 1 การพัฒนาคน อย่างรอบด้าน และสมดุล เพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา หน่วยงานต่างๆ มากที่สุด ส่วนวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และการพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ให้ความสำคัญรองลงมา ทั้งนี้เป้าหมายเชิงปริมาณ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ทั้งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น ข้อสอบยากเกินไป รูปแบบของข้อสอบโอเน็ตจะมีการเปลี่ยนแปลงทุกปี เช่น ครั้งล่าสุดก็เป็นข้อสอบฉบับย่อมีหลายวิชารวมกัน แต่ละข้อต้องตอบหลายชั้นหลายขั้นตอนซึ่งเป็นวิธีการที่นักเรียนไม่คุ้นเคยทำให้เด็กคิดแก้ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการตอบมากกว่าจะคิดหาคำตอบ และผลการสอบดังกล่าวไม่มีผลต่อการเลื่อนระดับชั้นของผู้เรียน นอกจากนี้ปัญหาครูขาดความรู้ และขาดแคลนครู ทั้งจำนวนครูไม่พอสอนครบชั้นและครบสาระการเรียนรู้ และขาดแคลนครูที่มีวุฒิการศึกษาวิชาเอกตรงกับสาขาที่สอน (Ministry of Education, 2011) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Linjarean et al., 2009) ที่พบว่า ปัจจัยที่ทำให้คะแนนการสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ ผู้เรียนไม่ตระหนักเห็นความสำคัญของการสอบ O-NET พฤติกรรมการสอนของครูที่ใช้วิธีการบรรยาย มุ่งให้เด็กท่องจำ ภาระงานครูมีมากเกินไป คุณวุฒิของครูไม่ตรงตามสาระการสอน/ครูไม่ครบตามกลุ่มสาระ และข้อสอบยากเกินไป โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ

นอกจากนี้ เอกชนเข้ามามีการจัดการศึกษามากขึ้น และผู้เรียนในสถานศึกษาเอกชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้รับการแก้ไขค่อนข้างน้อยมาก เมื่อเทียบ กับข้อเสนอในยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาปี 2546 ได้แก่ เงินอุดหนุนรายหัว การลดหย่อนภาษี นอกจากนี้นโยบายการรับนักเรียนทั้งสายสามัญและสายอาชีวศึกษาที่ไม่เป็นรูปธรรม ส่งผลต่อภาคเอกชน เป็นต้น สอดคล้องกับ Chaisirithanya & Chenaksga (2015) ที่พบว่า นโยบายภาครัฐเป็นองค์ประกอบหลักของการบริหารจัดการศึกษาแบบรัฐร่วมเอกชน นอกจากนี้ สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษา : สามัญศึกษา คาดว่าไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะค่านิยมของผู้เรียนและผู้ปกครองที่มีต่อการเรียนอาชีวะ ซึ่งส่วนใหญ่มองว่า เด็กอาชีวะ คือ เด็กที่เรียนไม่เก่ง ไม่มีสามารถ หรือไม่มีเป้าหมายในชีวิต คนจบอาชีวะรายได้น้อย แต่ทำงานหนัก ขณะเดียวกัน ผู้ปกครองเองก็ปลูกฝังความคิดส่งเสริมให้ลูกเรียนสายสามัญมากกว่า

ข้อเสนอแนะ

จากผลการประเมิน สามารถให้ข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. เป้าหมายเชิงปริมาณที่ตั้งไว้ในแผนฯ นั้น ผลการประเมินพบว่า ไม่มีข้อใดที่บรรลุผล ส่วนเป้าหมายเชิงคุณภาพก็พบว่า ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมยังไม่น่าพึงพอใจ สะท้อนให้เห็นว่า การกำหนดนโยบายการศึกษาของรัฐบาล การวางแผนของหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นหน่วยปฏิบัติ และการบริหารแผนไปสู่การปฏิบัติ ยังขาดทิศทางและขาดการเชื่อมโยงกับเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ นอกจากนี้ ในภาพรวม การศึกษายังจำกัดอยู่ในความรับผิดชอบของรัฐ ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนอื่น การจัดการศึกษาขาดความเท่าเทียมและทั่วถึง และคุณภาพของผลลัพธ์ทางการศึกษาไม่น่าพอใจ แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับต่อไป ควรมีข้อเสนอเพื่อการปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีความยืดหยุ่น หลากหลาย และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ปรับปรุงระบบการทดสอบประเมินผลความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้วยระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ การเทียบโอน และการยกระดับคุณวุฒิ ตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสัมมาชีพของประชากรทุกช่วงวัย

2. แผนการศึกษาแห่งชาติ ควรกำหนดระบบการบริหารแผนไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้หน่วยงานทางการศึกษาที่ต้องนำแผนการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ สามารถบริหารแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับต่อไป ควรมีการกำหนดกลไก หรือแสวงหามาตรการที่จะตรวจสอบการวางแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กำหนดให้หน่วยงานต่างๆ ต้องเสนอแผนให้ สกศ. รับรองความเชื่อมโยงกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ก่อนจะนำไปสู่ขั้นตอนการเสนอของบประมาณจากรัฐสภา เป็นต้น นอกจากนี้ สกศ.ต้องกำหนดกลไก และระบบการประสานแผนฯ การกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาของหน่วยงานต่างๆ ตามช่วงเวลา และดำเนินการอย่างจริงจัง เพื่อผลักดันการนำแผนการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผล

3. แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับต่อไป ควรกำหนดจุดเน้นในการพัฒนาตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ให้สอดคล้องกัน (ข้อที่ 1 การพัฒนาคนอย่างรอบด้าน และสมดุล เพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา หน่วยงานต่างๆ ข้อที่ 2 การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และการพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และข้อที่ 3 สร้างสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้) นอกจากนี้ ควรเสนอให้มีการปรับปรุงระบบงบประมาณทางการศึกษาของประเทศใหม่ เนื่องจากพบว่า ประเทศไทยมีการใช้งบประมาณจากภาครัฐเพื่อการศึกษาจำนวนมาก แต่ขาดทิศทางและไม่เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ขณะที่การบริการทางการศึกษายังไม่มีคุณภาพ ดังนั้นการจัดสรรงบประมาณควรเป็นไปในระบบการจัดสรรเพื่อตอบสนองด้านอุปสงค์ (demand-side financing) ผ่านผู้เรียน มากกว่าการจัดสรรเพื่อตอบสนองด้านอุปทาน (supply-side financing) ผ่านผู้ให้บริการทางการศึกษา

4. แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับต่อไป ควรออกแบบเพื่อกำหนดแนวนโยบาย เป้าหมาย ตัวชี้วัด ความสำเร็จในเชิงคุณภาพ ซึ่งวัดจากผลลัพธ์ที่ตัวผู้สำเร็จการศึกษามากยิ่งขึ้น โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นพลเมืองที่มีทักษะการดำรงชีวิต ในศตวรรษที่ 21 และมีความรู้ความสามารถที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ

5. ควรกำหนดแนวนโยบายที่รัฐต้องมีกลไกดำเนินการ มีการกระจายความรับผิดชอบไปยังองค์กร ภาคสังคม และการส่งเสริมที่เป็นรูปธรรมทั้งการสนับสนุนงบประมาณ และทรัพยากรต่างๆ มากยิ่งขึ้น

6. ผลการประเมินแนวนโยบายตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สร้างสังคมคุณธรรมภูมิปัญญา และการเรียนรู้ พบว่า นโยบายข้อที่ 3.2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยเร่งรัดกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนโยบายข้อที่ 3.4 ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ และการลงทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจนบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้ง 2 ข้อนี้ หน่วยงานต่างๆ ยังให้ความสำคัญน้อย ซึ่งชี้ให้เห็นว่า รัฐเป็นผู้รับภาระในการจัดการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ รวบความรับผิดชอบไว้ที่ส่วนกลาง และมีช่องทางและโอกาสให้ภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อย ดังนั้นในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับต่อไป จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดกลไกและมาตรการผลักดันการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการศึกษา และการร่วมรับผิดชอบของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

7. ด้านความยั่งยืนของการดำเนินการ พบว่า แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับก่อนหน้านี้นับกับฉบับปัจจุบันมีความต่อเนื่องในการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวนโยบาย โดยมีการเพิ่มเติมแนวนโยบายจาก 11 ข้อเป็น 14 ข้อ เพื่อให้เกิดการดำเนินการที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามผลการประเมินพบว่า หน่วยงานทางการศึกษามีการเชื่อมโยงแผนของหน่วยงานมายังแผนการศึกษาแห่งชาติไม่ถึงร้อยละ 50 โดยจะให้ความสำคัญกับนโยบายรัฐบาลและนโยบายของรัฐมนตรีที่เข้ามาบริหารประเทศเป็นลำดับแรก และยังพบอีกว่าในช่วงปี พ.ศ.2552-2558 ตามระยะเวลาของแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลถึง 3 รัฐบาล และมีเปลี่ยนแปลงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการถึง 8 คน และการกำหนดนโยบายของรัฐบาลก็ไม่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติทั้งหมด ดังนั้นจึงเป็นปัจจัยแทรกซ้อนที่ทำให้การดำเนินการตามแผนการศึกษาแห่งชาติขาดความต่อเนื่อง และขาดการให้ความสำคัญจากหน่วยงานต่างๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นเพียงแผนกำหนดไว้ ส่วนจะมีการนำไปสู่การปฏิบัติหรือไม่ ยังไม่มีกลไกที่จะกำกับความรับผิดชอบของรัฐบาลหรือหน่วยงานต่างๆ ดังนั้นในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับต่อไป ควรวางระบบให้แยกบทบาทการเป็นผู้กำหนดนโยบาย (policy maker) ผู้กำกับการจัดการศึกษา (regulator) และผู้จัดการศึกษา (provider) ออกจากกันอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลและตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). ปัญหาใดที่ทำให้คุณภาพการศึกษาไทยตกต่ำ. สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2559, จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=23714&Key=hotnews>.
- กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา และนพดล เจนอักษร. (2558). การบริหารการศึกษาแบบรัฐร่วมเอกชน. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 8(1), 95-108.
- เอื้อมพร หลินเจริญ สิริศักดิ์ อาจิวชัย และภิรภา จันทรอินทร์. (2552). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้คะแนนการทดสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำ. กรุงเทพฯ : สถาบันการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ.
- Chianca, T. (2008). The OECD/DAC Criteria for International Development Evaluation: An Assessment and Ideas for Improvement. *Journal of Multi Disciplinary Evaluation*, 5(9) 41-51.
- Lawrence, G, H,. (2005). *Making Strategy Work : Leading Effective Execution and Change*. Pearson Education, Inc.: Wharton School Publishing.

Translated Thai References

- Chaisirithanya, K. & Chenaksara, N. (2015). Public-Private Partnerships in Educational Administration. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 8(1), 95-108. (in Thai)
- Linjarearn, A., Ardwichai, S., Janin, P. (2009). *The causal factors that cause O-NET test scores of students in the grade sixth and grade twelve low*. Bangkok: National Institute of Education Testing Service. (in Thai)
- Ministry of Education. (2011). *Any problems that make quality education Thailand downturn*. Retrieved 30 November 2016, from <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=23714&Key=hotnews>. (in Thai)

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราพร เอร่าวรรณ

ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

e-mail: waraporn.erawan@gmail.com

